

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 77.2 เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 54.32 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 74.8 สมรส ในด้านการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 37.8 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 35.4 ไม่ได้ศึกษาและมีเพียงร้อยละ 1.6 ที่จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ในด้านประสบการณ์การเลี้ยงปลาน้ำจืดพบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.2 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด 1-5 ปี รองลงมาร้อยละ 33.9 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด 6-10 ปี และมีเพียงร้อยละ 3.9 ที่มีประสบการณ์เลี้ยงปลาน้ำจืดน้อยกว่า 1 ปี ในด้านที่ดินในการถือครองพบว่าเกษตรกรร้อยละ 48.8 มีที่ดินในการถือครอง 6-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 24.4 มีที่ดินในการถือครอง 11-15 ไร่ และร้อยละ 11.8 ที่มีการถือครองที่ดินน้อยกว่า 6 ไร่ ในด้านแรงงานที่ใช้ในครัวเรือนพบว่าเกษตรกรร้อยละ 48.8 ใช้แรงงาน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 45.7 ใช้แรงงาน 3-4 คน และมีเพียงร้อยละ 5.5 ที่ใช้แรงงาน 5-10 คน ในด้านแหล่งทุนและสินเชื่อพบว่าเกษตรกรร้อยละ 98.4 ใช้ทุนส่วนตัว รองลงมาร้อยละ 86.6 ใช้ทุนจากภาครัฐ และร้อยละ 62.2 ใช้ทุนเอกชน เกษตรกรมีรายได้ภายในครัวเรือนเฉลี่ย 187,437.1 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 97.6 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดจากเพื่อนเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 79.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดจากเจ้าหน้าที่ประมง ในด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรกรร้อยละ 53.5 ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เกษตรกรร้อยละ 80.30 มีการศึกษาดูงาน/ฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านปลาน้ำจืด

2. ทักษะของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่เห็นด้วยต่อการใช้มาตรฐานฟาร์ม คือ (1) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยจำเป็นต้องมีความรู้ ที่ถูกต้องในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (2) ผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดมีความจำเป็นต้องเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (3) สถานที่ของท่านเหมาะสมที่จะทำการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (4) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (5) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ต้องใช้ต้นทุนในกระบวนการผลิตสูง (6) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นสิ่งที่มีความยุ่งยาก (7) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม (8) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค (9) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยเป็นประโยชน์ต่อการให้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ (10) การทำมาตรฐานฟาร์มช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น การเคลื่อนย้ายสัตว์ การส่งขายตลาด (11) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุม ป้องกันและกำจัดโรคในบ่อเลี้ยงปลา (12) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นการปรับปรุงระบบการเลี้ยงปลาของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันและมีคุณภาพ (13) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสามารถรองรับต่อมาตรการกีดกันทางการค้า (14) ควรมีโครงการความปลอดภัยด้านอาหารประมงและกำหนดมาตรฐานขั้นปลอดภัยในการเลี้ยงปลาน้ำจืดต่อไป ประเด็นที่เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่ไม่แน่ใจหรือ ไม่มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย คือ (1) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย จำเป็นต้องมีแรงงานจำนวนมาก โดยภาพรวมพบว่าเกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่เห็นด้วยต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

3. การเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ในระดับน้อยได้แก่ ระบบการบันทึกข้อมูลร้อยละ1.6 การป้องกันและควบคุมโรคร้อยละ4.1 การจัดการด้านบุคลากรร้อยละ5.7 คู่มือการจัดการฟาร์มร้อยละ8.2 และเกษตรกรมีการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ในระดับมากที่สุดได้แก่ ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม ร้อยละ86.9 ซึ่งหากมองโดยภาพรวม พบว่าเกษตรกรมีการใช้มาตรฐานฟาร์มในระดับน้อย

4. ปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรผู้ปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก คือ การขาดแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลางคือ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐขาดการให้คำแนะนำช่วยเหลือ, ต้นทุนในกระบวนการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสูง และเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อยคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย, การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมีความยุ่งยาก โดยภาพรวมพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลางต่อมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

5. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.4 อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาการแข่งขันอันเนื่องมาจากตลาดปลาน้ำจืดจากต่างจังหวัดมาขายในจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาร้อยละ 86.6 หน่วยงานภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือทางด้านเงินทุนดำเนินงาน หรือค่าประกันการกู้ยืมเงินที่จะนำมาขยายกิจการ ร้อยละ 63.0 อาหารควรมีเสถียรภาพทางราคาที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถควบคุมการผลิตออกสู่ตลาดได้โดยไม่ขาดทุน

6. ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดได้แก่ ประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืด ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของเกษตรกร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent variables) กับตัวแปรตาม (Dependent variable) พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 5 ตัวแปร คือ ประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืด ความเหมาะสมของสถานที่ใน

การเลี้ยงปลาน้ำจืด การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ซึ่งตัวแปรเหล่านี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืด

จากการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย แสดงว่าเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืดมากจะมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดขั้นปลอดภัยน้อยกว่าผู้ที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืดน้อย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร (ตารางที่ 21) จะพบว่าประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรต่างๆ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืดสูงใช้วิธีการเลี้ยงปลาน้ำจืดแบบผสมผสานที่มีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกรบนบ่อปลา ตามที่เกษตรกรทั้งไทยและต่างประเทศได้ปฏิบัติกันมานานแล้ว ต่างยอมรับว่าการเลี้ยงปลาแบบผสมผสานมีการเกื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทั้งยังช่วยลดต้นทุนในการผลิตปลาน้ำจืดอีกทางหนึ่ง (กรมประมง, 2551) ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยนั้นมีข้อห้ามในการเลี้ยงไก่และเลี้ยงสุกรบนบ่อปลา เกิดความยุ่งยากที่เกษตรกรจะย้ายโรงเรือนในการเลี้ยงไก่หรือสุกรบนบ่อปลา ไปบริเวณอื่น พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับ

2. ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด

จากการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย แสดงว่า ผู้ที่มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดมาก มีแหล่งน้ำสะอาดและเหมาะสมกับการเลี้ยงปลา มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน มีการคมนาคมสะดวก ที่คิดว่าจะมีการปฏิบัติตามการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มากกว่าผู้ที่มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดน้อยกว่า

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร (ตารางที่ 21) จะพบว่า ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดมากกว่า น่าจะเป็นผู้ที่ มีศักยภาพในการนำมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมาปฏิบัติใน ฟาร์มของตนมากกว่าผู้ที่มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดน้อยกว่า ซึ่ง อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดมากกว่า เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมากกว่าผู้ที่มีความเหมาะสม ของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดน้อย

3. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด

จากการวิจัยพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดของเกษตรกรมี ความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย แสดงว่า ผู้ที่ ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดมากจะมีการใช้มาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม มาตรฐานขั้นปลอดภัย น้อยกว่าผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดน้อย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร (ตารางที่ 21) จะพบว่า การได้รับข้อมูล ข่าวสารด้านปลาน้ำจืดของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย และจากตารางที่ 10 อธิบายได้ว่า เกษตรกรร้อยละ 97.6 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเลี้ยงปลาน้ำจืดจากเพื่อนเกษตรกร อาจเกิดจากข้อมูลที่ได้รับ เป็นข้อมูลที่ไม่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่แท้จริงทั้งทางด้านบวกและลบ ก่อให้เกิดความ สับสนในข้อมูลที่ได้รับต่อการปฏิบัติตามการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ซึ่ง ทำให้เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก มีการปฏิบัติตามการเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม มาตรฐานขั้นปลอดภัยน้อยกว่า เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดน้อย ขัดแย้ง กับ ชนกนุช (2548) ที่ได้ศึกษาความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาทบติมในกิ่ง อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรมีผลต่อ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาทบติมของเกษตรกรในกิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

4. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

จากการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการใช้มาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยแสดงว่า ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่มากกว่าจะมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มากกว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่น้อยกว่า

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร (ตารางที่ 21) จะพบว่า การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ เช่น ปัจจัยการผลิต มากกว่า มีส่วนที่ก่อให้เกิดเกษตรกรเกิดการปฏิบัติ และน่าจะมีศักยภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมากกว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่น้อย อาจจะเป็นเพราะการสนับสนุนจากหน้าที่ของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

5. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกร

จากการวิจัยพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการใช้มาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยแสดงว่า ผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมากกว่าจะมีการใช้มาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย น้อยกว่าผู้ที่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร (ตารางที่ 21) จะพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาน้ำจืด และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด ผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมากกว่าจะมีการใช้มาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย น้อยกว่าผู้ที่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อยอาจจะเป็นเพราะอุปสรรคด้านภาษาของเจ้าหน้าที่ ที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาท้องถิ่น สอดคล้องกับดิเรก (2537) ที่ได้กล่าวว่า การยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการด้วยกันเช่น พื้นฐาน

ในการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรประสิทธิภาพในการอ่าน การฟัง การพูด การเขียน รวมทั้งความคิดที่มีเหตุผลเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ นำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ไปปรับใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อไป

จากการวิจัยพบว่า การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมีความยุ่งยากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ทั้งที่เกษตรกรมีความรู้และทัศนคติที่ดีว่าไม่ควรเลี้ยงไก่หรือสุกรบนบ่อปลาที่อาจมีการหมุนเวียนของยาที่ผสมในอาหารไก่ หรือสุกร เมื่อไก่หรือ สุกร ทานเข้าไปแล้วปล่อยมูลลงสู่บ่อปลา เป็นอาหารปลาโดยตรงทำให้มียาตกค้างในเนื้อปลา ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภค (กรมประมง, 2549) แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดขั้นปลอดภัยได้ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะเกษตรกรทำแล้วมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น โดยราคาปลาน้ำจืดที่ได้จากการเลี้ยงตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยไม่ได้แตกต่างจากปลาน้ำจืดที่ได้จากการเลี้ยงแบบทั่วไป กรมประมงหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมากขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์กับหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ ผู้บริโภคสิ่งแวดล้อมรวมถึงตัวเกษตรกร

1. กรมประมงควรให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกรที่เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ให้ขายผลผลิตได้ราคาที่แตกต่างกันจากผลผลิตทั่วไป
2. การให้ความรู้ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยอย่างถูกต้อง ให้เกษตรกรเห็นความแตกต่างของการเลี้ยงปลาตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย กับการเลี้ยงปลาน้ำจืดแบบทั่วไป
3. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรปรับเปลี่ยนมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ให้เกษตรกรยอมรับ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
4. ภาครัฐ ควรให้การดูแลในเรื่องของ ราคาอาหารสัตว์น้ำ และมีการบริหารจัดการปลาน้ำจืดที่เลี้ยงตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนของรัฐหลังจากเกษตรกรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย
2. ควรศึกษาการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรกับพื้นที่หลายๆ พื้นที่ และในพื้นที่ในปีถัดไป เพื่อนำผลจากการศึกษามาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้
3. ควรศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาพรวม ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เช่น อาหารสัตว์น้ำ การตลาด ราคาผลผลิต ที่ทำให้เกษตรกรไม่ยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย